

Ⓔ Averz

Na líci zberateľskej euromince dominuje silueta veľkého trojuholníka zloženého z menších trojuholníkov odkazujúcich na systém označovania väzňov vo vyhladzovacích táboroch. Stredom veľkého trojuholníka vedie zvislá priamka, na ktorú sa napája kartografická značka železničnej trate. Konceptcia je doplnená polkruhmi z grafických značiek predstavujúcimi schému strážnych miest vo vyhladzovacích táboroch. V ľavej časti trojuholníka je medvedík symbolizujúci osobné predmety obetí táborov a v pravej časti trojuholníka sú väzenské čísla pridelené Alfrédovi Wetzlerovi a Rudolfovi Vrbovi. Konceptciu dopĺňa štátny znak SR, v opise letopočet 2024, názov štátu SLOVENSKO a značka Mincovne Kremnica, štátny podnik.

Ⓔ Reverz

Na rube zberateľskej euromince je silueta neúplného trojuholníka zloženého z menších trojuholníkov. Mincové pole v strede rozdeľuje zvislá priamka. V pravej časti mincového poľa sú dve mužské postavy symbolizujúce utekajúcich väzňov, doplnené letopočtom 1944, menami a priezviskami ALFRÉD WETZLER a RUDOLF VRBA a štylizovanými iniciálkami autora zberateľskej euromince akad. soch. Ivana Řeháka IŘ. Konceptcia je doplnená grafickými značkami predstavujúcimi schému strážnych miest vo vyhladzovacích táboroch. V ľavej spodnej časti mincového poľa je nominálna hodnota 10 EURO.

Selekcia maďarských Židov na rampe Auschwitz-II-Birkenau v roku 1944

Ⓔ Údaje o minci

Nominálna hodnota:	10 eur
Materiál:	Ag 900, Cu 100
Hmotnosť:	18 g
Priemer:	34 mm
Hrana:	• NIČ NEPREKONÁ ODVAHU ČLOVEKA POSTAVIŤ SA ZLU
Náklad:	limitovaný, maximálne 20 000 ks v bežnom a proof vyhotovení
Autor návrhu:	akad. soch. Ivan Řehák
Rytec:	Dalibor Schmidt
Výrobca:	Mincovňa Kremnica, š. p.

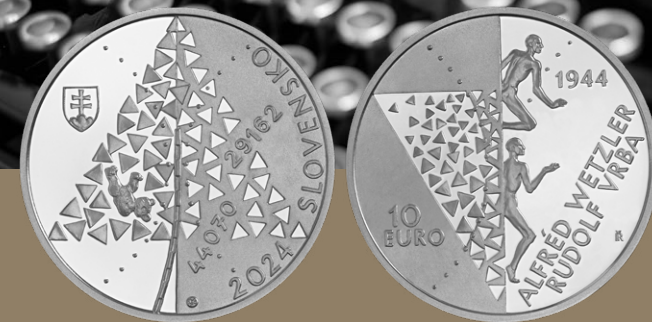
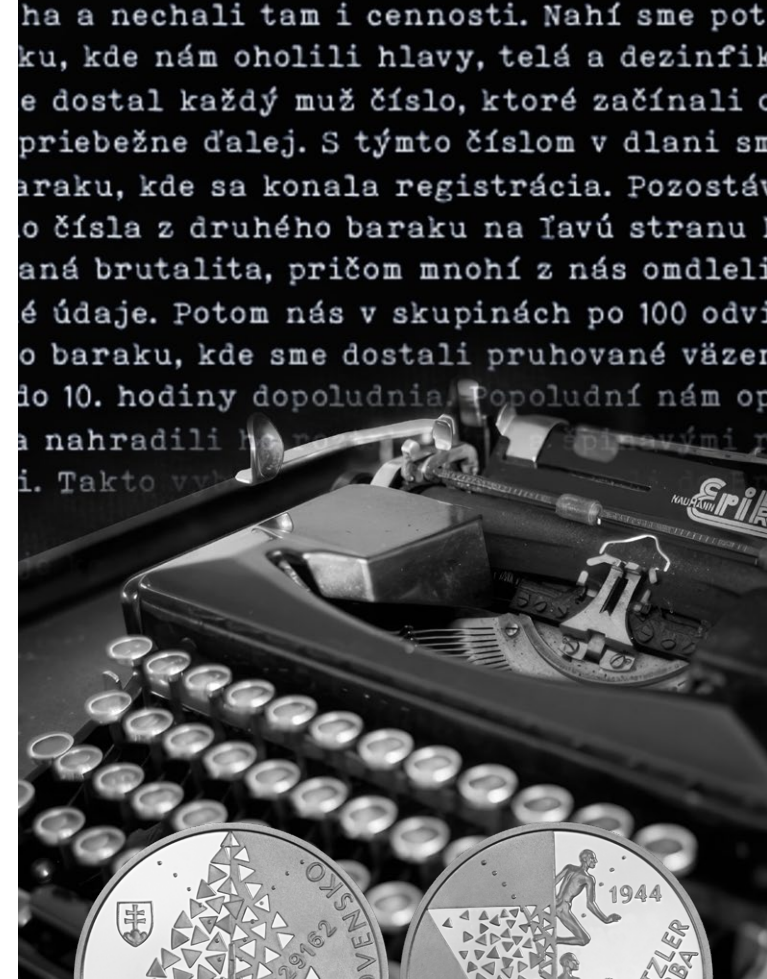

Vydala: © Národná banka Slovenska, apríl 2024
Text: Mgr. Jakub Drábik, PhD.
Foto: Archív Knihnice Ružinov, p. o., Wikimedia
a www.alarmy.com

[www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/
eurove-mince/zberatelske](http://www.nbs.sk/sk/bankovky-a-mince/eurove-mince/zberatelske)

www.nbs.sk

Podanie Správy o nacistických
vyhladzovacích táboroch
Auschwitz a Birkenau Alfrédom
Wetzlerom a Rudolfom Vrbo

80. výročie

STRIEBORNÁ ZBERATEĽSKÁ EUROMINCA

V nacistickom koncentračnom a vyhladzovacom tábore komplexu Auschwitz vyhaslo viac ako milión ľudských životov. Stal sa symbolom vyvražďovania Židov počas druhej svetovej vojny. Alfréd Wetzler a Rudolf Vrba boli jedni z prvých, komu sa z tábora podarilo nielen ujsť, ale aj informovať svet o hrôzách priemyselného vyvražďovania. Správa, ktorú Vrba a Wetzler napísali, sa stala jedným z najdôležitejších zápisov obyvateľov Slovenska do svetovej histórie.

Alfréda Wetzlera, rodáka z Trnavy, a Waltera Rosenberga, rodáka z Topoľčian, deportovali predstavitelia ľudáckej slovenskej republiky v roku 1942. Pred vojnou sa vídali v Trnave, ale prvýkrát spolu prehovorili v koncentračnom tábore Auschwitz-Birkenau na území okupovaného Poľska. Nacisti oboch uznali za

Rudolf Vrba

Alfréd Wetzler

práceschopných, vďaka čomu mali šancu na prežitie. Takmer po dvoch rokoch prežívania si ale všimli, že tábor sa v očakávaní nových väzňov rozširuje. Rozhodli sa urobiť všetko, čo bolo v ich silách, aby tomu zabránili. Podvečer 7. apríla 1944 sa im podarilo ukryť a po troch dňoch sa dali na 140 kilometrov dlhý útek na Slovensko.

Po dvoch týždňoch nebezpečného putovania sa 25. apríla 1944 dostali do židovského starobinca v Žiline. Tu pred predstaviteľmi židovskej komunity vypovedali o tom, čo sa deje vo vyhladzovacom tábore, z ktorého ušli. Tridsaťdva strán informácií vstúpilo do dejín ako Vrbova a Wetzlerova správa. Obsahovala náčrt tábora Auschwitz a Birkenau, náčrty plynovej komory i krematória, popis systému evidencie a fungovania tábora, odhad počtu ľudí, ktorí zahynuli, aj z ktorých krajín pochádzali a množstvo ďalších informácií. Obaja pritom popísali len to, čoho boli sami svedkami. V Žiline získali obaja muži falošné dokumenty, pričom Rudolf Vrba si svoje nové meno ponechal do konca života.

Ako prvý detailný záznam spojencami uznaný za vierohodný sa správa stala jedným z najdôležitejších dokumentov 20. storočia. Jej text bol preložený do viacerých jazykov a distribuovaný kompetentným úradom na západe. Správa Wetzlera a Vrba bola následne doplnená svedectvami ďalších židovských väzňov, ktorí utiekli z tábora Auschwitz, čím vznikli známe *Osvienčimské protokoly*.

Wetzlerovu a Vrbovu správu zverejnili spojenci práve v čase prebiehajúcich deportácií Židov z Maďarska. Svetu odhalila vyvražďovací mechanizmus tábore komplexu Auschwitz. Obaja vyvinuli nesmierne úsilie, preukázali obrovskú odvahu a riskovali svoje vlastné životy, aby priniesli informáciu o najväčšom tábore smrti v histórii ľudstva. Svojou činnosťou sa zároveň pokúsili zabrániť deportácii Židov z Maďarska, ktorá začala v apríli 1944. Ich správa mala pravdepodobne vplyv na to, že tieto deportácie neboli dokonané, a pred istou smrťou zachránila tisíce životov.

Pivničný priestor, v ktorom bola v roku 1944 spísaná správa Alfrédom Wetzlerom a Rudolfom Vrbaom